

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์
วิถีไทยบ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี
Developing Community Enterprise for Success: A Case Study of Ban Na Ngam Thai
Organic Farming Community Enterprise Group, Village No. 11, Tat Thong
Subdistrict, Si That District, Udon Thani Province

ศรัณย์ เจริญศิริ^{1*}, ชัยมงคล สิริวารินทร์¹, นิศรา ประดิษฐ์ดวง¹ และ พงศธร แสงสี¹

Saran Charoensiri^{1*}, Chaimongkol Siriwarin¹, Nisara Praditduang¹, and Phongsathorn Sanglee¹

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี¹

Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Udon Thani Rajabhat University¹

*Corresponding author, e-mail: saran.ch@udru.ac.th

วันที่รับบทความ: 21 มกราคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 14 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 15 กุมภาพันธ์ 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี และ (2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทย บ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 17 คน เก็บรวบรวมด้วยแบบสอบถาม และผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 4 คน สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และ การสังเกตการณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อเสนอแนะใช้การพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษา พบว่า การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ ด้านการตลาด กลุ่มมีหน้าร้านขายประจำ คือ เซ็นทรัลพลาซาอุดรธานี เซ็นทรัลพลาซาบางนา และท็อปส์ ซูเปอร์สโตร์ สาขาหนองหาน ตำบลหนองหาน อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี และมีการส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มนำสินค้าไปขาย โดยดำเนินงานแบบครบวงจรและเปิดโอกาสให้ทุกคนรับผลิตภัณฑ์ไปขายทั้งผ่านหน้าร้านและผ่านช่องทางออนไลน์ ใช้ชื่อน้ำตาลอ้อยอินทรีย์ ด้านภาวะผู้นำ ผู้นำมีความเสียสละ แสวงหาสิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนากลุ่ม ด้านวิธีการปฏิบัติงาน มีการกำหนดกฎระเบียบภายในกลุ่ม มีการพัฒนาทักษะให้กับสมาชิกในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ด้านการจูงใจของผู้ปฏิบัติงาน พบว่า ค่าจ้างมีความสำคัญอย่างมากต่อการจูงใจให้คนปฏิบัติงาน และมีการจัดสรรแบ่งผลกำไรสำหรับผู้ทำงานและคณะกรรมการ มีการทำกองทุนเพื่อสังคม ด้านนโยบายของรัฐ มีการนำนโยบายของรัฐมาช่วยส่งเสริมในการบริหารจัดการผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานเกษตรอำเภอศรีธาตุ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี และโครงการชุมชนธุรกิจสร้างไทยของรัฐบาล เป็นต้น และ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาให้ทันสมัย อาทิ การใช้ลูกหีบอ้อย

นอกจากนี้ ผลการศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จพบว่า ทั้ง 6 ด้าน ภาพรวม อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: วิสาหกิจชุมชน ความสำเร็จ อุดรธานี

Abstract

This research had the objectives (1) to study the development of community enterprises towards success, in the case of the Ban Na Ngam Thai Organic Farming Community Enterprise Group, Village No. 11, Tat Thong Subdistrict, Si That District, Udon Thani Province, and (2) to study the opinions of group members regarding factors affecting the development of community enterprises towards success. This research was conducted using mixed methods research including both quantitative and qualitative research. The population and sample were members of the Thai Organic Farming Community Enterprise Group, Ban Na Ngam, Village No. 11, Tad Thong Subdistrict, Si That District, Udon Thani Province, totalling 17 people. For quantitative data collection questionnaires. The qualitative data was collected from 4 people who were important informants with in-depth interviews and observation. Data were analyzed using descriptive statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation. As for the suggestions, descriptive analysis will be used. The results of the study found that the management of the community enterprise group, in terms of marketing, had sales offices located at locations: Central Plaza Udon Thani, Central Plaza Bangna, and Tops Superstore at Nong Han Branch, Nong Han Subdistrict, Nong Han District, Udon Thani Province, and members of the group are encouraged to sell the products. The group operated like a family and allowed everyone to receive products for selling in both of storefronts and online channels using the name of Organic Cane Sugar. In terms of leadership, the leaders were selfless and always seeking new things to develop the enterprise group. In terms of work methods, there were rules within the group. Skills were developed for members to work efficiently. In terms of motivation of workers, it was found that wages are very important in motivating people to work. The profit sharing was allocated for workers and committee members and a social fund for the community. In terms of government policy, the policies had been introduced to help promote management through relevant organizations: Si That District Agricultural Office, Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, Udon Thani Rajabhat University, and the government's Thai Business Community Project. In terms of local wisdom, the group brought local wisdom to modern development which was a sugar cane crusher. Moreover, the studying the opinions of group members about factors affecting the development of community enterprises towards success, it was found that all 6 areas were overall at a high level.

Keywords: Community Enterprise, Success, Udon Thani

บทนำ

จากนโยบายภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและพัฒนาเศรษฐกิจระดับรากหญ้าของประเทศ ด้วยการส่งเสริมให้ชุมชนรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมในลักษณะของวิสาหกิจชุมชน โดยมุ่งสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมชุมชนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ จัดการทรัพยากร การผลิตการตลาด และการจัดการทุนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน บนพื้นฐานของการสร้างความยั่งยืนและความสงบสุข สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของสังคมโดยรวม ซึ่งวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนารากหญ้าที่เน้นให้ชุมชนค้นหาศักยภาพของตนเอง และพัฒนาไปสู่การพึ่งพาตนเอง ทั้งภายในชุมชนและ ระหว่างชุมชน หมายถึง การประกอบกิจการเพื่อจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ให้สามารถพึ่งพาตนเองภายในชุมชน และระหว่างชุมชนได้ความหมายของวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 หมายถึง กิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชนและระหว่างชุมชน (จักร ดิงศักดิ์, 2549 : 74 - 75)

รัฐบาลให้ความสำคัญกับชุมชนในการนำความรู้และทรัพยากรในพื้นที่มาผลิตเป็นสินค้าและบริการ เพื่อเพิ่มศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากให้สามารถสร้างรายได้ กระจายรายได้สู่ชุมชน สนับสนุนสินค้าชุมชน และยกระดับวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พัฒนาช่องทางการตลาดเชื่อมโยงกับระบบพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ และสร้างพลังสังคม พลังชุมชน รวมทั้งสร้างการเรียนรู้ ฝึกอาชีพกลุ่มอิสระในการร่วมขับเคลื่อน และพัฒนาประเทศ รัฐบาลจึงมีนโยบายดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชน สร้างมูลค่าเพิ่มธุรกิจชุมชนผ่านอัตลักษณ์ของพื้นที่ โดยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ของไทยสามารถใช้ประโยชน์และต่อยอดจากสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และทรัพยากรในพื้นที่ รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างสรรค์คุณค่าผลิตภัณฑ์และบริการของชุมชนที่มีอัตลักษณ์ และมีมาตรฐานการผลิตตามหลักสากล ซึ่งจะช่วยสร้างรายได้สู่ชุมชนอย่างทั่วถึง นำไปสู่การสร้างเศรษฐกิจชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อประสาน แลกเปลี่ยนความรู้ ใช้ประโยชน์จากข้อมูล และเชื่อมต่อกิจกรรมร่วมกัน รวมทั้งพัฒนากลุ่มอาชีพตามศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ เพื่อกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจให้คนในชุมชน และท้องถิ่น แบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม สนับสนุนการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนตามความพร้อมและศักยภาพในแต่ละพื้นที่ ให้เศรษฐกิจดิจิทัลต่อยอดการพัฒนาควบคู่กับการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ด้วยการส่งเสริมการเชื่อมโยงภาคเศรษฐกิจ สร้างความเข้มแข็งของชุมชนรวมทั้งส่งเสริมความเข้มแข็งให้ชุมชนจัดสวัสดิการที่จำเป็นภายในชุมชน แก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน สร้างชุมชนที่น่าอยู่ มุ่งเน้นการจัดการที่อยู่อาศัย การพัฒนาทักษะอาชีพ และการพัฒนาพื้นที่เมืองแบบองค์รวม เพื่อพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2563)

จังหวัดอุดรธานีถือเป็นจังหวัดที่มีจุดเด่น ในการมีที่ตั้งที่เชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง หรือ GMS อีกทั้งยังมีจุดแข็ง (Strengths) ในภาคเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารมีขนาดใหญ่ ซึ่งสินค้าในภาคการเกษตรมีสินค้าสำคัญ คือ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง และยางพารา และในจังหวัดอุดรธานี มีแผนพัฒนาและยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เช่น ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการค้าการลงทุนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อเพิ่มมูลค่าการค้าการลงทุน ซึ่งประกอบด้วย ส่งเสริมอุตสาหกรรมและกำลังแรงงาน เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ พัฒนาแผนการตลาดด้านการลงทุนเพื่อให้แข่งขันได้ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและพัฒนาด้านเทคโนโลยี เพื่อรองรับการค้า การลงทุน และการบริการ สร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อให้แข่งขันได้ด้วย

เทคโนโลยีที่ทันสมัยและเป็นสากล ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการพัฒนาเกษตรอุตสาหกรรม ยกกระดับมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกรให้พึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ประกอบด้วย ขยายผลการทำการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตร พัฒนาการผลิต การแปรรูป และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า เกษตรอินทรีย์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและภาคอุตสาหกรรมส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืน เพิ่มช่องทางการตลาดสินค้าเกษตรให้กับภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร (จังหวัดอุดรธานี, 2564 : 52 – 62)

โดยในส่วนของจังหวัดอุดรธานี ปีงบประมาณ 2563 ที่ผ่านมา กระทรวงเกษตรฯ ได้บูรณาการร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ขับเคลื่อนศูนย์เทคโนโลยีเกษตรและนวัตกรรม (Agritech and Innovation Center : AIC) โดยให้การสนับสนุนเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร ภายใต้แผนบูรณาการวิจัยการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันสำหรับผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารจังหวัดอุดรธานีและหนองบัวลำภู การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนยั่งยืน และได้ลงพื้นที่ติดตามสถานการณ์การแปรรูปอ้อยอินทรีย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม ซึ่งนับเป็นกลุ่มวิสาหกิจตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้แปรรูปอ้อยอินทรีย์เพื่อสร้างมูลค่าให้กับสินค้าเกษตร และได้รับการสนับสนุนเครื่องรีดอ้อยแบบกึ่งอัตโนมัติ เครื่องกวนสำหรับแปรรูปผลิตภัณฑ์ใช้ร้ออ้อยชนิดให้ความร้อนด้วยแก๊สปิโตรเลียมเหลว ถึงบรรจุผลิตภัณฑ์ใช้ร้ออ้อย จากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ที่ได้บูรณาการร่วมกับกระทรวงเกษตรฯ ขับเคลื่อนศูนย์ AIC (เศรษฐกิจเกษตรเพื่อประชาชน, 2563)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตทอง อำเภอสรีธำชู จังหวัดอุดรธานี เป็นอีกพื้นที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการแปรรูปพัฒนาเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ เดิมทีหมู่บ้านนางามนั้น ร้อยละ 90 ทำอาชีพปลูกอ้อย ซึ่งเมื่อก่อนในการทำน้ำตาลอ้อยปึกจะใช้ลูกหีบอ้อยที่ทำจากไม้พื้นซาด โดยใช้แรงงานคน ควาย ควายเหล็ก ในการหมุนหีบทำน้ำตาลอ้อยปึกเก็บไว้กิน ก่อนที่จะมีโรงงานน้ำตาลมาตั้ง แล้วเอาพันธุ์อ้อยใหม่มาส่งเสริม ชาวบ้านก็หันไปปลูกอ้อยส่งโรงงาน การหีบอ้อยที่ลานก็น้อยลงเรื่อย ๆ ซึ่งมีชาวบ้านหลายคนยังทำอยู่ แต่กลิ่นไม่หอมเหมือนเดิม เพราะใช้ปุ๋ย-สารเคมี-ยาฆ่าหญ้า การทำน้ำตาลอ้อยจึงหยุดไปราว 10 ปี จนเมื่อ 2 ปีก่อน ได้มีกลับมาทำใหม่เป็นอ้อยอินทรีย์ โดยใช้อุปกรณ์หีบแบบไฟฟ้า จนได้มีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน โดยมีที่ตั้งวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม อยู่ที่บ้านเลขที่ 74 หมู่ 11 บ้านนางาม ตำบลตาตทอง อำเภอสรีธำชู จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นบ้านของนายสมบูรณ์ ภูน้ำทรัพย์ โดยมีโรงงานขนาดเล็ก ไว้ผลิตสินค้าจากอ้อยปลอดสาร หรืออินทรีย์ 5 ผลิตภัณฑ์ เช่น น้ำอ้อย น้ำตาลปึก น้ำตาลผง น้ำตาลก้อน และน้ำตาลไซรัป และผลิตภัณฑ์เหล่านี้ได้การรับรองจากองค์การอาหารและยา เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ.2563 และได้มีการผลิตออกขายเป็นปีแรก ทั้งตลาดในพื้นที่ ในจังหวัด และส่งไปขาย แต่ ผลิตได้เพียง 9 ตันอ้อยเท่านั้น และได้ผลตอบรับอย่างดีทำให้ขายหมดในไม่กี่เดือน ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางามได้หยิบเอาวิถีชีวิต - ภูมิปัญญา ของผู้คนในอดีต ที่ถูกทิ้งร้างจากเพราะมีภาคอุตสาหกรรม จนเกือบจะสูญหายไปมาพัฒนาเสริมเข้ากับกระแสเกษตรอินทรีย์ แล้วยังมีการนำวัสดุทางการเกษตรที่เหลือ รวมทั้งของเหลืออื่น ๆ กลับมาใช้ประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็น การขูดเปลือกอ้อยออกก่อนหีบ นำขานอ้อยทำเชื้อเพลิง นำขานอ้อยมาบดทำเป็นถ่านอัด นำขานอ้อยและเศษน้ำอ้อยทำปุ๋ย และจากการดำเนินการที่ผ่านมา ทำให้มีท่านคณบดีคณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร สุทธิบาก ได้ให้ความสนใจแก่วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม ตำบลตาตทอง อำเภอสรีธำชู จังหวัดอุดรธานี จนนำไปทำวิจัยและได้รับรางวัลพระราชทาน รางวัลนักวิจัยจากชุมชนดีเด่น ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภายใต้ชื่อ “ราชภัฏวิจัย

ครั้งที่ 6 ราชภัฏ ราชภัฏ : สืบสานศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน” (สมบูรณ์ ภูน้ำทรัพย์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2564)

จากประเด็นที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ วิถีไทยบ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตทอง อำเภอสรีธาด จัหวัดอุดรธานี เพื่อให้ทราบถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ รวมทั้งความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตทอง อำเภอสรีธาด จัหวัดอุดรธานี เพื่อที่ผลการวิจัยจะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง วิสาหกิจชุมชนได้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตทอง อำเภอสรีธาด จัหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตทอง อำเภอสรีธาด จัหวัดอุดรธานี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องคณะผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรต้น ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และตัวแปรตาม ได้อาศัยแนวคิดปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของ ชนพงษ์ อารณพิศาล (2560 : 134 - 140) มาเป็นกรอบแนวคิด โดยมีตัวแปร 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการตลาด (2) ด้านภาวะผู้นำ (3) ด้านวิธีการปฏิบัติงาน (4) ด้านการจูงใจของผู้ปฏิบัติงาน (5) ด้านนโยบายของรัฐ และ (6) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้การศึกษาทั้ง การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คณะผู้วิจัยได้เลือกศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทย บ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตทอง อำเภอสรีธาด จัหวัดอุดรธานี เป็นกรณีศึกษาซึ่งเป็นชุมชนที่เป็นพื้นที่สำคัญที่มึนักวิจัยลงไปพัฒนาจนประสบความสำเร็จเกิดความเข้มแข็ง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตทอง อำเภอสรีธาด จัหวัดอุดรธานี ซึ่งจะดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กับสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทย บ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตทอง อำเภอสรีธาด จัหวัดอุดรธานี ทุกคน ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 17 คน

กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informant) สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เลือกเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ประธานกลุ่ม รองประธาน และสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งสิ้น 4 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษารายละเอียดของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดโครงสร้าง และเนื้อหาของแบบสอบถาม แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องด้านภาษา แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและสมบูรณ์ครบถ้วน จากนั้นนำแบบสอบถามไปตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นคณาจารย์สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาจากข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลงานทางวิชาการ เอกสารการวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือราชการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกสารอื่น ๆ ที่เห็นว่าเกี่ยวข้องและเหมาะสม

2. การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา รวมถึงการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และ การสังเกตการณ์ (Observation) ทั้งแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ หลังจากได้เก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับแล้วนำมาทำการลงรหัสข้อมูล (Coding) แล้วจึงนำข้อมูลไปประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยเลือกใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) โดยใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการศึกษาความคิดเห็น ส่วนข้อเสนอแนะจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์เนื้อหาจากการตีความ สร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ เทียบเคียงกับแนวความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ เชื่อมโยง หาข้อสรุป โดยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลไปพร้อม ๆ กัน ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อช่วยให้ผลการวิเคราะห์อยู่ในกรอบและแนวทางที่ถูกต้อง แล้วจึงนำไปเขียนรายงานต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี นายสมบูรณ์ ภูน้ำทรัพย์ (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2564) ประธานกลุ่มวิสาหกิจฯ กล่าวว่า ได้เริ่มปลูกอ้อยอินทรีย์ (GAP PES) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 พื้นที่ปลูกจำนวน 3 ไร่

และได้เล็งเห็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรรวมถึงโอกาสทางตลาดและการเข้าถึงแหล่งเงินทุนรวมถึงได้ก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจฯ ขึ้น เพื่อดำเนินการแปรรูปอ้อยอินทรีย์เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เริ่มดำเนินการเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2562 ปัจจุบันมีสมาชิก 50 คนสำหรับการผลิตอ้อยอินทรีย์ของกลุ่มวิสาหกิจฯ จะปลูกพันธุ์สุพรรณบุรี 50 เนื่องจากเป็นพันธุ์ที่ใช้สำหรับใบหน้าอ้อยสดโดยเฉพาะให้รสชาติหอมหวานและพันธุ์ขอนแก่น 3 เป็นพันธุ์ที่ปรับปรุงสายพันธุ์ให้เหมาะสมสำหรับปลูกในพื้นที่ภาคอีสาน โดยสุพรรณบุรี 50 สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตลอดทั้งปี ส่วนพันธุ์ขอนแก่น 3 เก็บเกี่ยวช่วงเดือนธันวาคม-เมษายน ปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจฯ จะนำผลผลิตอ้อยอินทรีย์ทั้งหมดมาแปรรูปเป็นน้ำอ้อยสด น้ำอ้อยปิ้ง น้ำอ้อยผง และน้ำอ้อยกวน ซึ่งได้รับการรับรองจาก ออย. และในส่วนของน้ำอ้อยไซรัป ขณะนี้ทางกลุ่มวิสาหกิจฯ อยู่ระหว่างดำเนินการขอ ออย. เพิ่มเติมด้วยซึ่งผลิตภัณฑ์ทั้งหมดจำหน่ายภายใต้แบรนด์ ครบ. (คริสตจักรโรงเรียน บ้าน) สำหรับสถานการณ์ด้านตลาดผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 60 ส่งจำหน่ายที่เซ็นทรัลพลาซาอุดรธานี ส่วนผลิตภัณฑ์ร้อยละ 40 ส่งจำหน่ายร้านค้าในอำเภอศรีธาตุ อาทิ ร้านค้าในโรงพยาบาลตลาดและร้านจำหน่ายสินค้า OTOP ประจำอำเภอซึ่งในอนาคตทางกลุ่มวิสาหกิจฯ มีแผนจะขยายตลาดไปต่างประเทศในแถบเอเชียก่อนรวมถึงจะมีการเพิ่มช่องทางการขายทางออนไลน์เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็วอีกด้วย อย่างไรก็ตามในส่วนของการดำเนินงานในอนาคตทางกลุ่มวิสาหกิจฯ มีแผนจะขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มเป็น 20 ไร่ เพื่อรองรับความต้องการของตลาดและมีแผนจะผลิตถ่านอัดแท่งจากขานอ้อย รวมถึงมีโครงการที่จะปลูกอ้อยพันธุ์ Earth Safe RK03 ที่ได้รับการพัฒนาสายพันธุ์ จากมูลนิธิริคส์ดินรักษ์น้ำ เป็นพันธุ์ที่ปลูกง่ายให้ผลผลิตเร็วโดยใช้เวลาเพียง 4 - 6 เดือนเท่านั้น ซึ่งถือว่าเร็วกว่าอ้อยพันธุ์ปกติเป็นเท่าตัวทั้งนี้การรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อพัฒนาผลผลิตแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางามสามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองและชุมชน โดยการพัฒนาศักยภาพการผลิตการเกษตรแบบอินทรีย์และการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชุมชนยั่งยืน ขณะที่จำนวนสมาชิกปัจจุบันมีทั้งหมดทั้งสิ้น 17 คน มีผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม 5 ชนิด ได้แก่ น้ำอ้อยสด น้ำตาลไซรัป น้ำตาลปึก น้ำตาลอ้อยกวน และน้ำตาลอ้อยผง

สำหรับการศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลดาดทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี พบว่า (1) ด้านการตลาด กลุ่มวิสาหกิจฯ มีหน้าขายประจำอยู่ด้วยกัน 3 แห่ง คือ เซนทรัลอุดร เซนทรัลบางนา และท็อปหนองหาน และมีการส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มนำสินค้าไปขาย ซึ่งจะได้อะไรละ 20 และภายในกลุ่มเองมีการดำเนินแบบครอบครัว สามารถติดต่อเปิดเพจได้อิสระ หลังจากนั้นทุก 15 วันก็จะเก็บดังตามจำนวนที่ขายได้ส่วนของที่ชำรุดก็จะเก็บคืน เป็นการขยายตลาด และมีการประชาสัมพันธ์ให้กับวัยรุ่นที่ตลาดศรีธาตุและมีการลงที่ร้านค้า นอกจากมีขายผ่านหน้าร้านแล้ว กลุ่มวิสาหกิจฯ เองมีการขายผ่านทางเพจช่องทางออนไลน์ ชื่อว่าน้ำตาลอ้อยอินทรีย์ (2) ด้านภาวะผู้นำ ผู้นำกลุ่มสร้างแรงจูงใจในการบริหารจัดการ กล่าวคือ ตัวผู้นำเองเป็นแบบอย่างที่ดี ช่วยให้คำปรึกษาและรับฟังความคิดเห็น และต้องมีไหวพริบ หูตาไว มีความสามารถนำพาวิสาหกิจฯ ให้ประสบผลสำเร็จ คือผู้นำจะต้องมีความเสียสละ และเป็นผู้ริเริ่ม พัฒนาตัวเองอยู่เสมอ และค้นหาสิ่งใหม่ ๆ กับชุมชน ต้องมีผู้ปรึกษา จะทำอย่างไรเมื่อนวัตกรรมมันเปลี่ยน จะนำพาวิสาหกิจฯ ให้ขับเคลื่อนไปด้วยกันไม่ทิ้งใครคนใดคนหนึ่งไว้ข้างหลัง ต้องเดินไปพร้อม ๆ กันคุณสมบัตินี้ต้องมีสำหรับคนที่จะเป็นผู้นำของเรา (3) ด้านวิธีการปฏิบัติงาน กลุ่มวิสาหกิจฯ มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ ในด้านวิธีการปฏิบัติงาน ในเรื่องของกฎระเบียบภายในกลุ่ม การจ้างงานชั่วโมงละ 38 บาท สามี่ - ภรรยาสามารถปรับเปลี่ยนทำงานแทนกันได้ เช่น ผู้ชายมาทำงานตอนเช้า 3 ชั่วโมง ผู้หญิงมาทำแทนตอนบ่ายประมาณ 5 หรือ 8 ชั่วโมง มีการสอนงานกันภายในกลุ่ม จะมีการประชุม มีการพูดคุย และวางแผนการทำงาน การปรึกษาหารือ เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจฯ ชุมชนนั้นนับถือศาสนาเดียวกันมาโดยเนิ่นยวบใจใจ ให้กำลังใจกันและกัน เน้นให้ทุกคนร่วมมือกัน และกลุ่มวิสาหกิจฯ

การพัฒนาทักษะให้กับสมาชิกในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ การเข้ามามีส่วนพัฒนาความรู้ให้กับสมาชิกเช่น การสอนทำบัญชี สอนทำรายรับรายจ่าย และค่าใช้จ่ายในส่วนต่าง ๆ (4) ด้านการจูงใจของผู้ปฏิบัติงาน ทางกลุ่มมีการจัดสรรการแบ่งผลกำไรสำหรับผู้ทำงาน คณะกรรมการกองทุนเพื่อช่วยเหลือสังคม การนอนโรงพยาบาล ทางกลุ่มวิสาหกิจก็จะมีการไปเยี่ยมซื้อของไปเยี่ยม เรื่องค่าแรง โบนัส ชั่วโมงละ 38 บาท การทำงานเฉลี่ย 5,000 - 7,000 บาท ต่อครอบครัว/ เดือน (5) ด้านนโยบายของรัฐ รัฐบาลได้เข้าไปมีส่วนร่วมในระดับพื้นฐานเท่านั้น มีหน่วยงานของรัฐ คือมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีเข้ามาส่งเสริมด้านนวัตกรรม ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเข้ามาส่งเสริมด้านการเงิน ให้กู้ยืม มีดอกเบี้ยยที่ต่ำมาตรฐาน มีองค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาสำรวจชุมชน ทำแผนแม่บท เกษตรอำเภอในส่วนของอบต. ที่เขามีโครงการเหมือนที่พ่อพูดไปก็จะมีประมาณนี้ ถ้าจะโดดเด่นมีเรื่องของงบประมาณ ตอนนี้ชุมชนธุรกิจสร้างไทย รัฐบาลช่วยเหลือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพที่พร้อมที่จะทำเรื่องของธุรกิจ ทางกลุ่มได้มา 1,000,000 บาท ดอกเบี้ยล้านละ 100 ต่อปี เหมือนกับได้เงินมาฟรีในส่วนของดอกเบี้ยแต่ก็ต้องส่งเขาปีละ 3 แสน จำนวน 3 ปี นี่ต้องส่งให้ได้ ช่วยเหลือเรื่องของงบดุล และ (6) ด้านกฎหมายท้องถิ่น มีการนำกฎหมายท้องถิ่นมาใช้ ในเรื่องของการหยิบเอากฎหมายดั้งเดิมที่มีอยู่มาพัฒนาให้ทันสมัยเมื่อก่อนนี้มีการใช้แรงงานควายมีการจุดไฟดังไฟที่ทำ กลุ่มวิสาหกิจมีการเล็งเห็นประโยชน์จากการนำกฎหมายท้องถิ่นมาใช้ โดยการอนุรักษ์หีบ ลูกหีบที่ใช้ทำน้ำตาลอ้อยอินทรีย์ พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือแต่ก่อนชุมชนนี้ทำน้ำตาลอ้อยกินเองทุกครอบครัว รวมตัวกันทำหีบอ้อย แต่พอมานะปัจจุบันการทำหีบอ้อยเป็นที่รู้จักกันน้อยลง ด้วยสถานการณ์ในปัจจุบันการหาซื้อน้ำตาลทราย ทำได้ง่ายกว่าและถูกกว่า ดังนั้นการทำหีบอ้อยจึงไม่เป็นที่รู้จักในปัจจุบัน ดังนั้นการทำหีบอ้อยจึงเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไว้ให้ลูกหลาน

ภาพที่ 1 น้ำตาลปึก

ที่มา: วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม (2564)

ภาพที่ 2 น้ำตาลอ้อยก้อน

ที่มา: วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม (2564)

ภาพที่ 3 น้ำตาลอ้อยผง

ที่มา: วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม (2564)

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตทอง อำเภอสรีธัญ จังหวัดอุดรธานี

การศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตทอง อำเภอสรีธัญ จังหวัดอุดรธานี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 52.9 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 41 - 50 ปี มากที่สุด 7 คน คิดเป็นร้อยละ 41.2 รองลงมาคือ อายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4 และน้อยที่สุดคือ อายุ 21 - 30 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 และอายุ 31 - 40 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 ตามลำดับ การศึกษาส่วนใหญ่ คือ ระดับ

ประถมศึกษา จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 41.2 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 และน้อยที่สุดคือ ระดับอนุบาล จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 และระดับปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 ตามลำดับ ประกอบอาชีพเกษตร/ประมง มากที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 70.6 รองลงมาคือ อาชีพค้าขาย/ธุรกิจ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 และอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 และน้อยที่สุดคือ อาชีพข้าราชการ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มากที่สุด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 52.9 รองลงมาคือ มีรายได้ 5,001 - 10,000 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 23.5 และน้อยที่สุดมีรายได้ 15,000 ขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 ตามลำดับ

สำหรับการศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ด้านการตลาด ผลการวิจัย ดังตารางที่ 1 ด้านภาวะผู้นำ ผลการวิจัย ดังตารางที่ 2 ด้านวิธีการปฏิบัติงาน ผลการวิจัย ดังตารางที่ 3 ด้านการจูงใจของผู้ปฏิบัติงาน ผลการวิจัย ดังตารางที่ 4 ด้านนโยบายของรัฐ ผลการวิจัย ดังตารางที่ 5 และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการวิจัย ดังตารางที่ 6 ตามลำดับ นอกจากนี้สามารถสรุปโดยภาพรวม ดังตารางที่ 7 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ ด้านการตลาด

ด้านการตลาด	$\bar{x}$	S.D.
1. กลุ่มของท่านมีช่องทางการขายที่หลากหลาย เช่น ขายออนไลน์ การขายผ่านตัวแทน	3.12	0.48
2. สินค้าของท่านมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ตามช่องทางต่าง ๆ เช่น หนังสือ สื่อออนไลน์ แผ่นพับ	3.12	0.48
3. สินค้าของท่านมีการพัฒนาสินค้า และความโดดเด่นเป็นที่ต้องการของตลาด	3.06	0.55
4. วิสาหกิจของท่านมีการจัดแสดงสินค้าต่าง ๆ ของกลุ่มตามงานแสดงสินค้าเช่น งานส่งเสริมสินค้า OTOP งานแสดงสินค้าหัตถกรรม	2.94	0.42
5. วิสาหกิจของท่านมีการส่งเสริมการขายอย่างต่อเนื่อง เช่น การลดราคาสินค้า การแจกของแถม	2.88	0.48
รวม	3.02	0.48

จากตารางที่ 1 พบว่า ด้านการตลาด ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 (S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อกลุ่มมีช่องทางการขายสินค้าที่หลากหลายช่องทาง เช่น ขายออนไลน์ ผ่านทางตัวแทน และ ข้อสินค้าของท่านมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ตามช่องทางต่าง ๆ เช่น หนังสือ สื่อออนไลน์ แผ่นพับ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.12 (S.D. = 0.48) รองลงมาคือ สินค้าของท่านมีการพัฒนาสินค้า และความโดดเด่นเป็นที่ต้องการของตลาด มีค่าเฉลี่ย 3.06 (S.D. = 0.55) และน้อยที่สุดคือข้อวิสาหกิจของท่านมีการส่งเสริมการขายอย่างต่อเนื่อง เช่น การลดราคาสินค้า การแจกของแถม มีค่าเฉลี่ย 2.88 (S.D. = 0.48) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ ด้านภาวะผู้นำ

ด้านภาวะผู้นำ	$\bar{x}$	S.D
1. กลุ่มวิสาหกิจของท่านมีผู้นำที่มีความตั้งใจในการทำงาน และมีความกระตือรือร้น	3.88	0.60
2. กลุ่มวิสาหกิจของท่านมีผู้นำที่ดีในการสร้างความสามัคคีภายในกลุ่ม รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่ม	3.88	0.60
3. ผู้นำวิสาหกิจของท่านมีความเอาใจใส่กับสมาชิกภายในกลุ่ม ช่วยเหลือและให้คำปรึกษา	3.94	0.65
4. วิสาหกิจของท่านมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่จะนำพากลุ่มประสบความสำเร็จ	3.88	0.69
5. วิสาหกิจของท่านมีผู้นำที่แสวงหาแนวทางในการพัฒนาชุมชนอาชีพอยู่เสมอ	3.82	0.63
รวม	3.88	0.63

จากตารางที่ 2 พบว่า ด้านภาวะผู้นำ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 (S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อกลุ่มผู้นำวิสาหกิจของท่านมีความเอาใจใส่กับสมาชิกภายในกลุ่ม ช่วยเหลือและให้คำปรึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.94 (S.D. = 0.65) รองลงมา คือวิสาหกิจของท่านมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่จะนำพาชุมชนประสบความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ย 3.88 (S.D. = 0.69) และน้อยที่สุดคือข้อ วิสาหกิจของท่านมีผู้นำที่แสวงหาแนวทางในการพัฒนาชุมชนอาชีพอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ย 3.82 (S.D. = 0.63) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ ด้านวิธีการปฏิบัติงาน

ด้านวิธีการปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	S.D
1. กลุ่มวิสาหกิจของท่านมีการกำหนดขั้นตอน การวางแผน และระยะเวลาในการผลิตสินค้าที่ชัดเจน	3.94	0.65
2. กลุ่มวิสาหกิจของท่านมีการประสานงานร่วมกันภายในกลุ่ม	3.71	0.47
3. กลุ่มวิสาหกิจของท่านมีการตัดสินใจ และแก้ปัญหาาร่วมกันภายในกลุ่ม	3.65	0.49
4. กลุ่มวิสาหกิจของท่านมีการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ การทำงานภายในกลุ่มร่วมกัน	3.71	0.47
5. กลุ่มวิสาหกิจของท่านมีการบริหารงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้	3.71	0.42
รวม	3.74	0.50

จากตารางที่ 3 พบว่า ด้านวิธีการปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 (S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มวิสาหกิจของท่านมีการกำหนดขั้นตอน การวางแผน และระยะเวลาในการผลิตสินค้าที่ชัดเจนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.94 (S.D. = 0.65) รองลงมา คือกลุ่มวิสาหกิจของท่านมีการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ การทำงานภายในกลุ่มร่วมกันและกลุ่มวิสาหกิจของท่านมีการบริหารงานที่โปร่งใส ตรวจสอบ มีค่าเฉลี่ย 3.71 (S.D. = 0.47) และน้อยที่สุดคือข้อ กลุ่มวิสาหกิจของท่านมีการตัดสินใจ และแก้ปัญหาาร่วมกันภายในกลุ่มมีค่าเฉลี่ย 3.65 (S.D. = 0.49) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ ด้านการจูงใจของผู้ปฏิบัติงาน

ด้านการจูงใจของผู้ปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	S.D
1. วิสาหกิจของท่านมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สะดวกสบายต่อการปฏิบัติงาน	3.65	0.49
2. สมาชิกในกลุ่มมีความเอาใจใส่และความตั้งใจในการปฏิบัติงาน	3.71	0.47
3. กลุ่มวิสาหกิจของท่านมีการตัดสินใจ และแก้ปัญหาาร่วมกันภายในกลุ่ม	3.65	0.49
4. กลุ่มวิสาหกิจของท่านมีการพัฒนาทักษะให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง เช่น ฝึกอบรมในเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์	3.71	0.47
5. ท่านได้รับค่าจ้างที่เหมาะสมจากการทำงาน	3.82	0.52
รวม	3.70	0.48

จากตารางที่ 4 พบว่า ด้านการจูงใจของผู้ปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 (S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อท่านได้รับค่าจ้างที่เหมาะสมจากการทำงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.08 (S.D. = 0.52) รองลงมา สมาชิกในกลุ่มมีความเอาใจใส่และความตั้งใจในการปฏิบัติงาน และ กลุ่มวิสาหกิจของท่านมีการพัฒนาทักษะให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง เช่นฝึกอบรมในเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 3.71 (S.D. = 0.47) และน้อยที่สุดคือ ข้อวิสาหกิจของท่านมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สะดวกสบายต่อการปฏิบัติงาน และกลุ่มวิสาหกิจของท่านมีการตัดสินใจ และแก้ปัญหาาร่วมกันภายในกลุ่ม มีค่าเฉลี่ย 3.65 (S.D. = 0.49) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ ด้านนโยบายของรัฐ

ด้านนโยบายของรัฐ	$\bar{x}$	S.D
1. หน่วยงานของรัฐเข้ามาสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร	3.65	0.60
2. หน่วยงานรัฐเข้ามาช่วยในการส่งเสริมการขายตลาดกลุ่มวิสาหกิจของท่าน เช่น หาแหล่งตลาดเพื่อรองรับสินค้า	3.59	0.50
3. หน่วยงานของรัฐที่เข้ามาสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิตสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจ เช่นธนาคารเพื่อการเกษตร ฯลฯ	3.65	0.49
4. นโยบายของรัฐมีส่วนในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถ ในการแข่งขันในปัจจุบันเช่น นโยบายการส่งเสริมการพัฒนาเกษตร	3.53	0.51
5. หน่วยงานภาครัฐเข้ามามีส่วนในการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ่านเทคโนโลยี เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี กรมการพัฒนาชุมชน ฯลฯ	4.06	0.65
รวม	3.69	0.55

จากตารางที่ 5 พบว่า ด้านนโยบายของรัฐ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 (S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อหน่วยงานภาครัฐเข้ามามีส่วนในการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ่านเทคโนโลยีเช่นมหาวิทยาลัยอุดรธานี กรมพัฒนาชุมชน ฯลฯ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.06 (S.D. = 0.65) รองลงมา

คือหน่วยงานของรัฐเข้ามาสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับผู้ประกอบการ การกลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร และหน่วยงานของรัฐเข้ามาสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิตสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตร ฯลฯ มีค่าเฉลี่ย 3.65 (S.D. = 0.49) และน้อยที่สุดคือข้อเสนอ นโยบายการส่งเสริมการพัฒนาเกษตรอุตสาหกรรม และยกระดับมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตร มีค่าเฉลี่ย 3.53 (S.D. = 0.51) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น	$\bar{x}$	S.D
1. กลุ่มวิสาหกิจของท่านนำทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า	4.24	0.43
2. กลุ่มวิสาหกิจของท่านมีการส่งเสริมการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการแปรรูปน้ำอ้อยมาเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น น้ำตาลปึก น้ำตาลอ้อยก้อน น้ำตาลไซรัป	4.24	0.43
3. กลุ่มวิสาหกิจของท่านมีการเล็งเห็นถึงประโยชน์ของการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การปลูกอ้อยแบบปลอดสารพิษ	4.18	0.39
4. กลุ่มวิสาหกิจของท่านเน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมและภูมิปัญญาในการพัฒนาสินค้า	4.18	0.39
5. กลุ่มวิสาหกิจของท่านได้ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีการสืบทอดไปยังรุ่นสู่รุ่น	4.18	0.39
รวม	4.20	0.40

จากตารางที่ 6 พบว่า ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 (S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อกลุ่มวิสาหกิจของท่านนำทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า และข้อกลุ่มวิสาหกิจของท่านมีการส่งเสริมการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการแปรรูปน้ำอ้อยมาเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น น้ำตาลปึก น้ำตาลอ้อยก้อน น้ำตาลไซรัป อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.24 (S.D. = 0.43) รองลงมา คือ กลุ่มวิสาหกิจของท่านมีการเล็งเห็นถึงประโยชน์ของการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การปลูกอ้อยแบบปลอดสารพิษ กลุ่มวิสาหกิจของท่านเน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมและภูมิปัญญาในการพัฒนาสินค้า และกลุ่มวิสาหกิจของท่านได้ส่งเสริมองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีการสืบทอดไปยังรุ่นสู่รุ่น มีค่าเฉลี่ย 4.18 (S.D. = 0.39) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ โดยภาพรวม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ โดยภาพรวม	$\bar{x}$	S.D.
ด้านการตลาด	3.02	0.48
ด้านภาวะผู้นำ	3.88	0.63
ด้านวิธีการปฏิบัติงาน	3.74	0.50
ด้านการจูงใจของผู้ปฏิบัติงาน	3.70	0.48
ค่านโยบายของรัฐ	3.69	0.55
ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.20	0.40
รวม	3.70	0.50

จากตารางที่ 7 ระดับความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี พบว่า ทั้ง 6 ด้าน ภาพรวม อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 (S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นลำดับแรก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.20 (S.D. = 0.40) รองลงมาคือ ด้านภาวะผู้นำ มีค่าเฉลี่ย 3.88 (S.D. = 0.63) และลำดับสุดท้ายคือด้านตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 (S.D. = 0.48) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี พบว่า การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ ด้านการตลาด กลุ่มวิสาหกิจมีหน้าขายประจำอยู่ด้วยกัน 3 แห่ง คือ เซ็นทรัลพลาซาอุดรธานี เซ็นทรัลพลาซาบางนา และท็อปส์ ซูเปอร์สโตร์ สาขาหนองหาน ตำบลหนองหาน อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี และมีการส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มนำสินค้าไปขาย ซึ่งจะได้ร้อยละยี่สิบและภายในกลุ่มเองมีการดำเนินแบบครบวงจร มีการประชาสัมพันธ์ เปิดโอกาสให้ทุกคนรับผลิตภัณฑ์ไปขายตามร้านค้าหรือตลาดได้ นอกจากมีการขายผ่านหน้าร้านแล้ว กลุ่มวิสาหกิจเองมีการขายผ่านทางช่องทางออนไลน์ โดยใช้ชื่อว่าน้ำตาลอ้อยอินทรีย์ ด้านภาวะผู้นำ ผู้นำมีความเสียสละ แสวงหาสิ่งใหม่ ๆ ที่จะเข้ามาพัฒนาวิสาหกิจอยู่เสมอ เช่น เสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับน้ำตาลอ้อยหรือผลิตภัณฑ์ ช่วยให้คำปรึกษาและรับฟังความคิดเห็น มีเวทีพบ หูตาไว มีการพัฒนาตัวเองอยู่เสมอเพื่อให้สอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลง ขณะที่ ด้านวิธีการปฏิบัติงาน มีการกำหนดกฎระเบียบภายในกลุ่ม การจ้างงานชั่วโมงละ 38 บาท สามเ - ภรรยาสามารถปรับเปลี่ยนทำงานแทนกันได้ มีการพัฒนาทักษะให้กับสมาชิกในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ อาทิ การสอนทำบัญชี สอนทำรายรับรายจ่าย และค่าใช้จ่ายในส่วนต่าง ๆ ด้านการจูงใจของผู้ปฏิบัติงาน พบว่า ค่าจ้างมีความสำคัญอย่างมากต่อการจูงใจให้คนปฏิบัติงาน โดยค่าแรงอยู่ที่ ชั่วโมงละ 38 บาท ซึ่งเฉลี่ยรายได้จะอยู่ที่ 5,000 - 7,000 บาท ต่อครอบครัว/ เดือน และมีการจัดสรรแบ่งผลกำไรสำหรับผู้ทำงานและคณะกรรมการ มีการทำกองทุนเพื่อสังคม ในอนาคตอาจมีการไปศึกษาดูงานในต่างประเทศสำหรับคนที่มาทำงานเป็นประจำ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับสมาชิกภายในกลุ่ม ด้านนโยบายของรัฐ มีการนำนโยบายของรัฐมาช่วยส่งเสริมในการบริหารจัดการ อาทิ สำนักงานเกษตรอำเภอศรีธาตุ เข้ามาให้ความรู้ในเรื่องของมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิต ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เข้ามาส่งเสริมในกู้ยืมเงิน โดยให้อัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ มหาลยราชภัฏอุดรธานีส่งเสริมเครื่องมือการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐาน และโครงการชุมชนธุรกิจสร้างไทยของรัฐบาล เป็นต้น และ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาให้ทันสมัย อาทิ การใช้ลูกหีบอ้อยเพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไว้ให้ลูกหลานรักษาสืบทอด ต่อไป

2. อภิปรายผล

การศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความสำเร็จ กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี มีประเด็นที่น่าสนใจจะนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้แก่ (1) ด้านภาวะผู้นำ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีผู้นำที่มีความสามารถ เข้าใจในแนวทางการบริหารงานที่ดีเป็นระบบ เข้าใจพื้นฐานความต้องการของสมาชิก มีความโปร่งใส ความชัดเจนในการกำหนดแนวทางการดำเนินการของวิสาหกิจ ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ก่อให้เกิดการพัฒนาความร่วมมือกันของสมาชิก มีความซื่อสัตย์ตรงไปตรงมา

เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตัวของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลของสมาชิกในองค์กรและ
เป็นต้นแบบที่ดีในการทำงานให้แก่สมาชิกได้ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ วิมลสิริ ภูขุนทด และคณะ (2563 : 671) พบว่า
ผู้นำกลุ่มและสมาชิกมีความรับผิดชอบและมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม และยังมีอุดมการณ์และทัศนคติไปในทิศทาง
เดียวกัน (2) **ด้านวิธีการปฏิบัติงาน** กลุ่มวิสาหกิจได้มีการอบรมหลังการทำงานในวันสุดท้ายของสัปดาห์อย่าง
สม่ำเสมอเพื่อแลกเปลี่ยนพูดคุย เสนอความคิดเห็น เกี่ยวกับเรื่องการทำงานของกลุ่มวิสาหกิจ เช่น การวางแผน
การกำหนดระยะเวลาในการผลิต การติดตามผลการดำเนินงาน เป็นต้น เพื่อทำให้เกิดการประสานงานกันได้อย่างมี
ประสิทธิภาพและร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ภายในกลุ่ม สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน ส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ทำให้เกิดประสิทธิผลในด้านการ
ปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ วิมลสิริ ภูขุนทด และคณะ (2563 : 676 - 677) พบว่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิต
และพัฒนารูปแบบกล้วยตากบดผง อำเภอวังสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร มีการดำเนินงานที่เป็นระบบมีการ
จัดตั้งศูนย์กลางการผลิตเพื่อควบคุม ตรวจสอบและรับประกันคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ผู้นำกลุ่มและสมาชิกมีความ
รับผิดชอบและมีความเสียสละที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทนสมาชิกในกลุ่มมีทักษะและความชำนาญ
ใน การทำงานเป็นอย่างดีอีกทั้งสมาชิกในกลุ่มมีอุดมการณ์และทัศนคติไปในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้การพัฒนา
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตและพัฒนารูปแบบกล้วยตากบดผง เกิดความเข้มแข็งจน สามารถพึ่งตนเองได้ และ (3)
ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น วิสาหกิจชุมชนที่มีการผลิตสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะตัว มีสูตรเด็ดเคล็ดลับ หรือมีเอกลักษณ์
เฉพาะท้องถิ่น มีการผลิตที่ได้มาตรฐาน สามารถนำไปจำหน่ายแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าในตลาดทั่วไปได้ซึ่งการ
นำเอาภูมิปัญญามาใช้ให้เกิดการพัฒนาให้มีความทันสมัยจากการที่เคยนำเอาอ้อยไปหีบด้วยเครื่องหีบไม้แบบโบราณก็
พัฒนาไปเป็นเครื่องหีบอัตโนมัติซึ่งเป็นการพัฒนาให้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการผลิตและยังคงอนุรักษ์ภูมิปัญญา
ดั้งเดิมเอาไว้ได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติคุณ วงษ์จ้อย (2558 : 116) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการ
ที่พนักงานท่องเที่ยวในลักษณะวิสาหกิจชุมชนโฮมสเตย์ : กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ จังหวัด
สมุทรปราการ โดยพบว่า วิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ มีหลักการบริหารจัดการที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม
ร่วมในทุกภาคส่วนมุ่งเน้นการสร้างและกระจายรายได้ ผ่านการสร้างมูลค่าจากทรัพยากรท้องถิ่นและวิถีชีวิตภูมิปัญญา
พื้นบ้านโดยแสดงออกมาในการสร้างกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกันนำมาสู่การมีส่วนร่วม
ของชุมชนและร่วมกันดูแลรักษาธรรมชาติซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

1.1 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการส่งเสริมให้คนในพื้นที่หันมาบริโภคสินค้าที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อเป็นการ
อนุรักษ์และสืบต่อไปยังคนรุ่นหลัง

1.2 ภาครัฐหรือหน่วยงานภายนอกควรเข้ามาเสริมองค์ความรู้ให้กับคนในท้องถิ่น ในเรื่องของ
กระบวนการจัดหาดูแล ตั้งแต่การคัดเลือก การปลูกเพื่อให้ได้ผลผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต รวมไปถึงการออกแบบ
บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่ใกล้เคียงในอำเภอสรีธาตุ เพื่อเป็นการ
เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่อื่น ๆ กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้าน
นางาม

2.2 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2563). **ก้าวสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน** [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/110/2020/03/อพข63.pdf>.
- กิตติคุณ วงษ์จ้อย. (2558). **การบริหารจัดการที่พนักงทองเที่ยวในลักษณะวิสาหกิจชุมชนโฮมสเตย์ : กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ จังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์. เคมพัฒนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จักร ดิงศักดิ์. (2549). **การจัดการยุคใหม่ กลยุทธ์การบริหารผลการดำเนินงาน**. กรุงเทพฯ : เอ็กสเปอร์เนท.
- จังหวัดอุดรธานี. (2564). **แผนพัฒนาจังหวัด ประจำปี พ.ศ.2561 - 2565 (ฉบับทบทวน ปี 2563)** [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2564, จาก http://www.udonthani.go.th/main/download/development_plan61-65recover63.
- ชนพงษ์ อาภรณ์พิศาล. (2560). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในภาคกลางของ ประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.
- วิมลสิริ ภูขุนทด, ธีรชน มาพิจารณ์, อัสราพร กล่อมกล้านุ่ม, ณัฐพล บ้านไร่. (2563). **การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ ความสำเร็จ : กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม ผู้ผลิตและพัฒนารูปแบบกล้วยตำบละหาน อำเภอบึงสามัคคี จังหวัดกำแพงเพชร**. ใน รายงานการประชุมวิชาการการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และสังคม ระดับชาติ (CSD สัมพันธ์) ครั้งที่ 19 “นวัตกรรมการพัฒนาสู่ความยั่งยืน”, 27 – 30 มกราคม 2563. 671 – 678. ลำปาง : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง.
- วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์วิถีไทยบ้านนางาม. (2564). **สินค้าของกลุ่ม** [ภาพถ่าย]. 21 สิงหาคม 2564. อุดรธานี : บ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี 41230.
- เศรษฐกิจการเกษตรเพื่อประชาชน. (2563). **อ้อยอินทรีย์ กลุ่มวิสาหกิจฯ อุดรธานี ความสำเร็จการแปรรูปสร้างมูลค่า มุ่งขยายตลาดแถบเอเชีย** [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.facebook.com/OAEpublic/posts/3510064945749248>.

บุคลากร

สมบูรณ์ ภูน้ำทรัพย์, ประธานวิสาหกิจชุมชน (ผู้ให้สัมภาษณ์). ศรัณย์ เจริญศิริ (ผู้สัมภาษณ์). ที่ บ้านนางาม หมู่ที่ 11 ตำบลตาตทอง อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี 41230. สัมภาษณ์วันที่ 21 สิงหาคม 2564.